

iterum idem auctor in libro de habitu muliebri circa finem sic reprobatur, et solita illa sua vivacitate sic expungit: « Brevissimis loculis patrimonium grande profertur (loquitur de ornatu, et jocalibus feminarum), uno lino decies sestertium inseritur, saltus, et insulas cervix fert, graciles aurium cutes calendarium expendunt, et sinistra per singulos digitos de saccis singulis ludit, hæ sunt vires ambitionis, tantarum usurarum substantiam, uno et muliebri corpusculo bajulare. » Ita Septimius, quem locum satis alioquin obscurum ex Jacobi Pamelii, et Phenani annotationibus sic illustro: Brevissimis loculis patrimonium grande profertur, id est, seriniis, seu arculis, quibus qualis repositoriis monilia, et jocalia sua mulieres reponunt, quæ utique monilia tanti nonnunquam pretii sunt, ut magnum patrimonium adæquent, et millia multa denariorum. Uno lino decies sestertium inseritur, id est, in aliquo filo, vel lineo panno inseruntur gemmæ, aut uniones decies sestertium pretium valentes. Quod pretium ad nostrum Hispanicum numerum, et modum deductum æquivalet viginti quinque aureorum millibus: quod imitatus D. Hieronymus in vita S. Hilarionis de sui temporis mulieribus dixit, quæ uno filo, vel villarum inserunt pretia, id est, margaritas, aut uniones filo nectunt, quæ pretia æquant, aut superant villarum. Neque mirum, cum apud Plinium legamus libro IX, capite xxxv unionem (vulgo perla) Cleopatrarum tantæ raritatis fuisse, ut centies sestertio æstimaretur, hoc est, ducentis quinquaginta aureorum millibus: ingens utique summa, et vix fidem factura. Idem Plinius eodem loco subdit de ornatu, et monilibus alterius feminae nomine Ollia, nimirum æstimata fuisse quadringenties sestertio, hoc tes,

uno aureorum millione, ut proinde mirum non sit, quod idem auctor de expensis mulierum, pro gemmis, et ornatu, suo tempore factis, dixit libro XII, capite XVIII millies centena millia sestertium omnibus annis India et Seres, peninsulaque illa nostro imperio adimunt, hoc est, duos milliones aureorum cum dimidio.

XVI. Pergit Tertullianus: Saltus, et insulas tenera cervix fert; hoc tanti valet aliquando monilium collo, aut cervice pendentium pretium, ut insularum, et saltuum, id est, montium valori coæquetur. Et graciles aurium cutes calendarium expendunt, hoc est, in aures, quæ auricularum cuti inseruntur, tanti valoris sunt, ut etiam libros domesticarum expensarum, quæ in singulis mensibus fiunt exsuperent, hoc enim nomine calendarii intelligi, id est, liber ratiocinii, seu expensarum, quæ singulis mensibus fiunt, docet locus ille apud Senecam epistola LXXXVIII, ubi inquit: « Divitem illum putas, quia aurea suppellex etiam in via illum sequitur, quia in omnibus provinciis erat, quia magnus calendarii liber volvitur circa. » Denique concludit Tertullianus: Quia et sinistra per singulos digitos de saccis singulis ludit, hoc est, digiti talibus annulis ornantur, quod quilibet digitus in valore annuli saccum argento plenum circumducit, et quasi illo ludit. Quo etiam spectat illud S. Cypriani libro de bono pudicitiae: « Quid cum digiti tali auro onerati, neque introire possunt, neque egredi, utrum usus exposcitur, an patrimonium inani pompa monstratur: » et Plinius de sui temporis moribus in istis inanibus ornamentis, lib. XXXII, cap. II: « Manus, inquit, et prorsus sinistrae maximam auctoritatem conciliavere auro: » et infra: « Multis hoc modis ut cætera omnia luxuria va-

riavit, gemmas addendo exquisiti fulgoris, censuque optimo digitos onerando. » Hæc quæ breviter de superfluo, et inani mulierum ornatu ex veterum monumentis deprompsimus, quantum divina censura prædamnentur, ut Dei oculis sint invisæ, cum vix inter tot luxuriarum faeces, et ambitionis ardores castitas ipsa continere se possit, non semel divina Scriptura nos admonet, cum sicut optime idem Tertullianus advertit libro de cultu feminarum, capite XII: « Civitas illa valida quæ super septem montes, et plurimas aquas præsidet, Apocalyp. XVII, cum prostituta a Domino appellationem meruisset, quali habitu appellationi suæ comparata est. Sedet certe in purpura cum coccino, et auro, et lapide pretioso, quæ maledicta sunt, sine quibus non potuit maledicta, et prostituta describi. Thamar illa quia se expinxerat, et ornaverat, Genes. XXXVIII, idcirco Judæ suspicioni visa est quæstui sedere, quia sub velamento latebat habitus qualitate, quæstuarium mentiente, et fecit ut quæstuarium, et voluit, et compellavit, et pastus est. » Sic Tertullianus.

XVII. Sed quanto ponderosius Scriptura ipsa divina ornatum istum, et lenocinantem, atque irritantem luxuriam speciem, cum inquietam, et præcipiti feminarum libidine conjungit, cum Proverbiorum cap. VIII, sic inquit: *Et ecce occurrit illi mulier ornata meretricio præparata ad decipiendas animas, garrula, et vaga, quietis impatiens, neque valens in domo consistere, pedibus suis nunc in plateis, nunc juxta angulos insidians, apprehensumque juvenem deosculatur, et procaci vultu blanditur dicens: Victimam pro salute devovi, hodie reddidi vota mea, idcirco aggressa sum in occursum tuum desiderans te videre, et reperi, intexui funibus lectum meum, stravi tapetibus*

pictis ex Ægypto, aspersi cubile meum myrrha, et aloë, et cinnamomo, veni inebriemur uberibus, fruamur cupitis amplexibus. Ecce in quem terminum et finem meretricius ille cultus, et nimium quæsita ornatus sollicitudo deducit, neque unquam facile dives, et ambitiosa vestium cultura, et varietas admittitur, nisi cum castitati bellum inducitur. Pulchre Ambrosius locum istum Proverbiorum amplificans, libro de Cain et Abel, capite IV, sic periculum blandientis hujus suavitatis, ac defluentis ornatus, ac decoris nobis insinuat: « Illa, inquit, meretricio procax metu, infracto per delicias incessu, nutantibus oculis, et ludentibus jaculans retia, quibus pretiosas juvenum animas capit (oculus enim meretricis laqueus est peccatoris) quemcumque viderit sensu dubio prætereuntem in angulo transitus domus suæ sermonibus adoritur gratiosis, faciens juvenum volare corda, domi inquieta, in plateis vaga, osculis prodiga, pudore vilis, amictu dives, genas picta, etenim quia verum decorem naturæ habere non potest, adulterinis succis affectatæ pulchritudinis lenocinatur speciem, non veritatem. Vitiorum succincta comitatu, nequitiarum choro circumfusa, dux criminum talibus verborum machinis, murum mentis aggreditur humanæ; sacrificium pacis est mihi; hodie reddo vota mea, etc. » Ut ex verbis Proverbiorum retulimus, quomodo inter talia blandimenta, et mollia irritamenta cupidinis, aut vigorem, aut fortitudinem, aut soliditatem tenere mens potest. Ferreas mentes libido domat inquit Hieronymus, et solidissimas petras inundans ille lascivientium flammarum globus, ac depascens medullas ardor in cinerem, favillamque resolvit: Calix aureus Babylonis in manu mea ait propheta Jeremias XV, inebrians omnem terram,

a vino meo biberunt omnes gentes, neque solum de vini mordacitate admiror, sed de aureo calice, quo propinatur omnino pertimesco. Quis enim ebrietatem horreat tam nitido, et splendenti calice propinatam? Quis fugiat venenum, et excutiat aureo fulgore scintillans, et ementiti cultus pulchritudine alliciens? Quis avertet oculos a vanitate tanta cura ac sollicitudine depicta, tanto luxu composita variegata?

XVIII. Prudenter sane Abimelech noster, et magnifica argenti munera Abrahamo largitur, et velamen oculis inducit Saræ, ne videlicet, tam splendido, diviteque amictu decorata facies, dum nitorem affectat, aculeos, spinasque intuentium oculis spargat, et effundat. *Hoc, inquit, sit tibi in velamen oculorum ad omnes, qui tecum sunt, mementoque te deprehensam,* ubi ita alienam ab ornatu splendentique velamine, et ab omni divite cultu vult Saram alienam, ut etiam velata facie inter suos procedat, quibus ut familiarior est convictus, et frequentior risus, ita cautior debet esse aspectus, vultusque omnis modestia, et despiciatur, ne inter continuos conspectus etiam oculorum tentamenta succedant, et fiat de visu, et aspectu crimen, quod de executione non potest. Fugienda est hæc inter domesticos, et inter extraneos curiosa, et nimis aurata cultioris ornatus diligentia, quæ dum frequentius aspicitur, vehementius adhæret, et sordidat ubique. Inquit præclare S. Cyprianus in libro de singularitate clericorum circa finem: « Gustanda est cum mulieribus, non continuanda præsentia, sed quasi transeunter exhibenda est feminis accessio quodammodo fugitiva. » Quam optime in limam nostræ scripturæ regulam verba ista declarant, si enim transeunter exhibenda est feminis accessio quodammodo fugi-

tiva, hoc ipsum est quod maxime Abimelech in Saræ admonitione videtur intendere, ut in velamen oculorum sit, quidquid argenti, et divitis gazæ illi erogabat, sic enim ad omnes etiam qui cum illa erant velata, et oblecta incedens quasi transeunter exhiberet sui præsentiam, et copiam, festinanterque adesset dum conspici non posset, fieretque ad eam accessio quodammodo fugitiva, ita appropinquaret aliis quod præ festinatione fugere viderentur dum accederent. Hoc est sane Christianæ securitas disciplinæ, hæc castitatis forma, hæc communicationis censura, nec nos securitas incautos reddat, et signet, quia nulla est securitas, ubi inordinabilis feminæ propinquitas jaculata, cujus vicinia est delictorum latrocinium. « Non despecta (addit Cyprianus citato loco) non vetula sine affinitate peculiariter suspicienda ad domesticum obsequium, quia magis illicito delinquitur ubi sine suspitione suorum potest esse delictum, maxime quia cupidini nulla deformitas, nulla despectio fastidii, vel vilis existit, sed diabolus pingens speciosum efficit quidquid fœdum, vel horridum fuerit. Si quis autem perfectione cogente apud fratres, vel apud extraneos hospitatur ubi mulieres intersunt, omnino se arctet ne possibilitate aliqua vitietur, semotus ac secretus Deo vacet et sibi, ne intus capiatur a diabolo, ac qui foris capi non potuit apud suos cadat, qui hostes effugit ad tempus pro salutaribus causis procedat ad faciem, et iterum cito dicere de conspectu festinet, perditionis enim meditatio est frequentativum inter mulieres celebrare processum. » Hæc Cyprianus.

XIX. Quibus verbis omnem disciplinæ regulam, quam in velamine illo, oculis Saræ destinato desiderare possumus, luculentissime nobis

commendat. Nec enim aliud ad velamenti hujus mysterium, quam cauta imminentis periculi evitatio, et idem sit velare oculos feminarum etiam ad suos, quod prospectum fugere, quod continuum, frequentemque cum illis incessum coarctare, quod cultiori ornamento, et splendidiori vestium apparatui oculos claudere, neque illo curas immittere, unde totius perditionis fax oritur, et inextinguibilis ignis accenditur. Neque ignorare debemus astutias diaboli, qui sæpe nullis aut

fluctibus cupiditatum inquietat, ut in medio mari minus cautis inducat relaxari vela, neque quærere gubernacula, ut subita tempestate concitatos naufragos ex insperata commotione submergat; sic nimirum aliquando de simplici charitate amorem conflatur illicitum, sic per sanctitatem inducit interitum, dum contentus est cedere, ut sic valeat occupare, et dum submissus patitur semetipsum præbere devictum, sic plenius devincere gloriatur.

QUÆSTIO SECUNDA.

AD ILLA VERBA :

Et concentum cæli quis dormire faciet. Job xxxviii.

An ex cælorum motibus musicus aliquis sonus resultet?

I. Dum arcana, et inscrutabilia cælorum, aut irrumpere, aut reserare contendo ipso pene volatu, et retineor, et impellor, neque tam facile prosequimur iter absconditum, et invium, quam recidere in propriam cogimur infirmitatem. Ecce ipse veritatis spiritus, ipse totius auctor sermonis in propositis nostri problematis verbis, pene ad cælestem concentus suavitatem nos excitat, pene coercet, ac propulsat, dum cælorum indicat melodiam, quæ unquam cessare non possit, et tam remotum a sensibus nostris significat, ut nulla ratione non dicam comprehendere, sed neque verbis dici, vel enarrari sufficiat: *Quis, inquit, narrabit cælorum rationem?* Ecce insuperabilem difficultatem: *Et concentum cæli, quis dormire faciet?* Ecce majorem humano sensu

suavitatem. Quis non istam tota aviditate desideret: Quis non illam toto pavore desperet? Sed vincit plane stuporem nostrum rei tantæ desiderium, et impotenti flammantis cordis æstu percitus animus ad superna consurgit, ubi toto mentis ictu ineffabiles illos sonos, jucundissimos concentus, divina illa silentia, et venam cælestis susurrii, atque angelicas voces excipere feliciter possit, et frui. Sed quid magnum est infimam hanc, abjectamque naturam ad tantæ jucunditatis gloriam suspirare, et contendere, cum summum illud divinitatis numen, qui totius lætitiæ, et exultationis, et pacis fons, et abyssus est mirifice canticis delectetur, demulceatur hymnis, sacris spiritualibusque carminibus honoretur. Nonne Spiritus sancti vox illa est ad dilectam